

Васильєва Ольга Анатоліївна

к. пед. н, доцент кафедри загальної та практичної психології

Ізмаїльський державний гуманітарний університет (м.Ізмаїл)

Становлення особистості майбутніх психологів у процесі професійної підготовки

Завдання формування нового покоління фахівців як відображення існуючих соціальних процесів визначило сучасні тенденції в системі вищої освіти. Зростання вимог до якості знань випускників вищих навчальних закладів є неминучим наслідком науково-технічного прогресу, в умовах якого не може залишатися незмінним освітній процес. Особливої актуальності набуває завдання підготовки кадрів нової формації у сфері психології. Перед вищими навчальними закладами стоїть завдання підготовки фахівців певної галузі, які спроможні досягти високого професіоналізму, застосовувати уміння самостійно приймати рішення в майбутній професійній діяльності. Саме тому на перший план виходить питання не просто про підвищення рівня теоретичної професійної підготовки студентів-психологів, а насамперед створення умов для практичної насиченості педагогічного процесу професійного становлення майбутніх фахівців.

Аналіз літературних джерел показав, що психологія формування готовності до професійної діяльності, оволодіння студентом професійними знаннями, вміннями та навичками вивчала низка українських і зарубіжних дослідників, зокрема: Г. Балл, В. Бочелюк, Л. Долинська, Г. Костюк, Т. Кудрявцев, С. Максименко, В. Моляко, О. Мороз, О. Пенькова, В. Рибалка, Н. Побірченко, М. Савчин та ін. Проблеми підготовки психолого-педагогічних кадрів, профвідбору до психолого-педагогічної професії розглядали К. Вербова, Г. Парамей, Л. Пуховська, Г. Радчук та ін. Проте недостатньо уваги приділяється проблемі становлення особистості майбутніх психологів. Мета статті – проаналізувати стан професійної підготовки майбутніх психологів.

Головною метою освіти сьогодні є підготовка особистості до реального життя й діяльності, розкриття її творчого потенціалу, розвиток її якостей і здібностей до самостійних дій і до самоосвіти. При цьому освіта має бути процесом розвитку студентів: їх інтелекту, пам'яті, потенціалу, здатності приймати рішення, спілкуватися і взаємодіяти з людьми. Ці аспекти особливо актуальні при підготовці майбутніх психологів. Досягнення цієї мети повинно спиратися на нову систему розвивальної освіти, на кардинальне посилення педагогічної діяльності й впровадження в навчальний процес методів активного навчання. Оскільки у психолого-педагогічній літературі широко використовується термін «професійне становлення» особистості, а сучасні дослідники розглядають його із різних позицій та підходів, доречно детальніше зупинитися на окремих із них. Наприклад, Т. Кудрявцев розглядає «професійне становлення» як тривалий процес розвитку особистості із початку формування професійних намірів до повної реалізації себе в професійній діяльності. У реальному житті разом з поведінкою реактивного пристосування людина все частіше звертається до творчих способів вирішення проблемних ситуацій, що містять невизначеність і невідомість. Це положення вимагає від людини ще більшої активності. Студент розглядається як активний суб'єкт у навчальному процесі, як творець свого знання. Світогляд активного навчання передбачає упровадження навчально-пошукової діяльності на основі проблемного навчання, дискусійну, ігрову діяльність, які спираються на активну творчу розумову діяльність студентів.

Основними цілями системи вищої професійної освіти є підготовка фахівців і створення умов для розвитку особистості в освітньому процесі. Враховуючи складність і специфіку професійної діяльності психолога, Р.В. Овчарова формулює такі вимоги до його особистості: інтелектуальність, соціальність, емоційна стабільність, гуманістична спрямованість. Умовою професійного становлення й розвитку майбутніх психологів розглядають рівень соціально-психологічної компетентності. Компонентами її структури є мотиваційно-ціннісний, що відображає особистісно-світоглядну позицію

психолога, функціональний (знання й техніки) і регулятивний (позитивне емоційне тло, висока працездатність, відсутність тривожності). Досягнення високого рівня професійної компетентності є для психолога метою його особистісно-професійного зростання та вдосконалення, а, отже, і самоактуалізації й самореалізації [2]. У процесі розвитку людини як особистості професійна діяльність відіграє провідну роль. Особистість зазвичай формується, виявляється й удосконалюється у професійній діяльності. На думку вчених Б. Ананьєва та Б. Ломова, особливості особистості фахівця мають вплив на процес і результат професійної діяльності одночасно, саме формування людини як особистості значною мірою відбувається в ході професійної діяльності та під її впливом – тут спостерігаємо існування двобічного нерозривного зв'язку між формуванням особистості та професійною діяльністю [1]. При самостійному виконанні професійної діяльності особистість сама перетворюється на чинник розвитку діяльності. Отримання фахівцем ділових і особистісних якостей стимулює розвиток професійної діяльності, а її якісно новий рівень приводить до подальшого особистісного розвитку.

Отже, професійне становлення сучасного кваліфікованого спеціаліста, зокрема і в галузі практичної психології, повинне будуватись на використанні особистісного підходу як психолого-педагогічного принципу організації профільної та професійної підготовки. Проблема ж професійної підготовки нерозривно пов'язана із необхідністю формування тих або інших професійних якостей, здібностей та індивідуально-особистісних особливостей, необхідних фахівцю відповідного профілю. В цьому контексті навчально-виховний процес повинен забезпечувати умови для формування у студентів таких груп інтересів, потреб, переконань, які б спрямовували їх на особистісну та професійну самореалізацію і самовдосконалення.

1. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Б. Ф. Ломов. – М.: Издательство «Наука», 1984. – 444 с.

2. Овчарова Р.В. Технологии практического психолога образования: Учебное пособие для студентов вузов и практических работников / Р.В. Овчарова. – М.: ТЦ «Сфера», 2000. – 448 с.